

Förteckning
öfver estlandssvenskar, som äro förlagda på förlägg. i Östana.

N a m n	född	hemort
✓ 1. Ahlkvist, Agneta	22/3 1884	Ormsö
✓ 2. Appelblom, Katarina	14/5 1857	"
✓ 3. Alkvist, Maria	17/5 1881	"
✓ 4. Borrmann, Anders	4/3 1871	Rikull
5. Brus, Kerstin	13/11 1866	"
✓ 6. Bedman, Jonas	29/12 1855	Nuckö
✓ 7. Blees, Maria	20/9 1873	"
✓ 8. Bedman, Johan	22/9 1870	"
9. Friberg, Hans	24/1 1871	Ormsö
10. " Gertrud	19/3 1871	"
11. Gärdeström, Maria	15/9 1867	"
✓ 12. Hamberg, Josef	1/2 1868	Rikull
✓ 13. " Lena	15/2 1876	"
✓ 14. Klippberg, Lena	5/1 1872	"
✓ 15. Koinberg, Josef	7/3 1874	"
✓ 16. Koinberg, Eva	1885	"
✓ 17. Kornblom, Gertrud	10/2 1875	Ormsö
✓ 18. Lundkvist, Gertrud	8/10 1871	"
✓ 19. Lagman, Kristjan	19/8 1858	Rikull
20. Lagman, Elvine	1902	"
✓ 21. Lagman, Elina	1932	"
✓ 22. Lagman, Mathias	1887	"
✓ 23. Mitman, Johannes	13/6 1873	Nuckö
✓ 24. " Lovisa	16/10 1879	"
✓ 25. Marks, Eva	9/1 1868	Rikull
✓ 26. Mittal, Lisa	17/4 1877	Nuckö
✓ 27. Nordman, Thomas	12/10 1855	Rågö
✓ 28. " Anna	17/6 1855	"
29. Nordsten, Johan	24/5 1866	Ormsö
30. " Katarina	11/12 1867	"
✓ 31. Rönberg, Katarina	7/12 1864	"
✓ 32. Rosenblad, Maria	3/8 1847	"
✓ 33. Rosenblad, Johan	16/6 1870	"
✓ 34. Rosenblad, Maria	20/6 1875	"
✓ 35. Söderholm, Johan	1/6 1857	Nuckö
36. Sild, Kersti	26/9 1858	Rikull
✓ 37. Schönberg, Adam	27/8 1865	"
✓ 38. " Lisa	3/12 1881	"
✓ 39. Storm, Gertrud	3/4 1859	Ormsö
40. Thomsson, Kersti	12/10 1869	Rikull
✓ 41. Tomti, Mats	23/7 1857	Nuckö
✓ 42. Vikman, Anders	12/10 1866	Rikull
43. " Lena	10/7 1871	"
✓ 44. Viberg, Lena	29/2 1859	Nuckö
✓ 45. Vikman, Alexander	4/8 1902	Rikull
✓ Vikman Paul	20/9 1900	"

Stockholm den 28 november 1944.

R a p p o r t.

Öfver av sekreterare Karl Bonan företagen tjänsteresa till
Jönköpings län den 16-19.5.45.

Undertecknad företog den 16-19.5.45 en tjänsteresa till Jönköpings län för besök vid den estlandssvenska förläggningen å Östana pensionat vid Gräna. Resan föranleddes av ett flertal klagomål vilka vid olika tillfällen och från flera håll framförts öfver förhållandena på nämnda förläggning.

På förläggningen fannos vid besöket 37 estlandssvenskar. Samtliga mottogs av undertecknad i enrum och yttrade sig om sina önskemål och förhållandena på förläggningen som följer.

f. 1884
Bj
Agneta Ahlkvist född 1861, ogift, har inga barn eller närmare anförvanter, som kunde ta hand om henne. Är hjärtsjuk. Tror, att hon helst skulle vilja till något ålderdomshem tillsammans med sin syster Maria Ahlkvist, som ävenledes befinnet sig på förläggningen.

Ahlkvist brister i gråt när maten kommer på tal och säger, att denne är mycket dålig.

Katarina Rönberg född 1864, änka, har en son Lars Rönberg (hustru, 2 barn) i Lemshaga, Gustavsberg, som förklarar sig villig att ta modern till sig men hittills inte kunnat göra detta på grund av utrymnesskäl. Katarina Rönberg vill helst till sonen, men om detta visar sig omöjligt, då till ålderdomshem i Stockholms län, där sonen ibland skulle kunna besöka henne.

Säger, att maten är allt annat, än bra.

Gertrud Kornblom, född 1875 har mannen i Estland, här finns av närmare anförvanter endast systersonen Anders Salin (hustru, 1 barn), bosatt i Stockholm, anställd vid ett båtvarv. Katarina Rönberg har själv inga barn, men tror, att nämnda Salin kanske vore villig att taga henne till sig. Om så ej skulle vara fallet, vill Rönberg till ålderdomshem, helst inte för avlägset från Stockholm.

Salin är hjärtsjuk, har ofta ont i bröstet, även synen är svag, Klager öfver att inga läkare finns i närheten.

Beskriver maten som ytterst dålig. Säger, att hon hittills kunnat hålla sig vid liv endast genom att för fickpengarna varje vecka köpa bröd.

Maria Ahlkvist född 1881, ogift, är hjärtsjuk. Vill på ålderdomshem tillsammans med syster Agneta Ahlkvist. Ber att genom kommittén för estlandssvenskarna få veta adresserna av Gertrud och Hilda Ahlkvist, båda bosatta i Stockholm.

" Säger, att hon med hjälp av de ordinarie fickpengarna, vilka utgjort 8 kronor i månaden kunnat rädda sig undan att direkt hungra. Hungra. Nu ha emellertid även dessa fickpengar inte erhållits sedan i mitten av mars och läget ter sig därför mycket brydsamt.

Adam Schönberg född 1865 med hustru Lisa, född 1881, har astma, men är trots långt framskriden ålder annars mycket pigg och väl bibehållen. Har i sin ungdom varit styrman på åtskilliga passagerareångare, och är troligtvis den mest omdömesgilla bland i Östana befintliga estlandssvenskar. Står i brevvärking med prof. Nils Tiberg i Uppsala och har skickat denne öfver 30 ark estlandssvenskt bygdemål.

Schönberg säger, att han trots sina 80 år och obeaktat alla krig och svårigheter som han genomgått ännu aldrig ätit så dålig mat som nu. Till och med julkvällen och påskdagen hade i detta hänseende inte på något sätt skilt sig från övriga söckendagar, med undantag av, att man till jul fått en bit vetebröd, vilket man annars öfverhuvudtaget aldrig sett på förläggningen.

Schönberg har fyra barn i Sverige men dessa kunna till följd av tränga omständigheter inte taga föräldrarna till sig. Han ber att bli flyttad från förläggningen i Östana till någon annan förläggning närmare större samhällen eller till ålderdomshem,

-2-

för att, som han uttrycker sig, äntligen komma i bättre ordnade förhållanden, där han då även kunde få möjligheter att sköta sin korrespondens med prof. Tiberg.

Vad de sedvanliga fickpengarna beträffar, erhöll Schönberg den 23.2. 8 kronor för januari månad och den 10.4.45 - 14 kronor för februari och mars. Sedan dess har inga fickpengar erhållits. Har klarat sig på ett och annat litet understöd som barnen av och till skickat honom.

Kristian Lagman född 1858, har en dotter Paulina Vesterblom i Stockholm, Badstugugatan 12. Skulle gärna vilja till något ålderdomshem eller förläggning närmare Stockholm, där dottern då ibland kunde besöka honom. Har nu legat sjuk en längre tid. Säger, att han till följd av den otillräckliga och svaga maten inte hårdar ut längre på Östanå och ber att bli flyttad därifrån snarast möjligt. Har så länge fickpengar erhöles förbrukat dessa ~~fickpengar~~ för inköp av bröd. På sista tiden har även dottern skickat honom en och annan slant, vilka alla gått åt till bröd och andra matvaror. Säger, att han utan fickpengar och utan understöd från dottern för länge sedan skulle ha dukat under, enär förläggningens maten endast till en ringa del täckt hans matbehov.

Lagman har för några månader sedan skickat en artikel över båtbygge till kommittén för estlandssvenskarna avsedd för "Kustbon". Ved ej, huruvida artikeln anlännt till Stockholm och om den kommer att användas. Ber att i detta sammanhang få ett meddelande, jämväl över utsikterna att få ersättning för bidraget.

Anders Vikman född 1866 med söner Paul, född 1900 och Alexander, född 1902 bildar i och för sig ett besvärligt fall. Vikman kom till Sverige på sensommaren 1944 med hustru, 5 vuxna söner och en dotter. Av dessa ha hustrun och den äldste sonen dött, alla övriga sönerna äro på grund av ett eller annat lyte endast partiellt arbetsdugliga. Två av sönerna befinna sig på Östanå, de andra två ha skickats till arbetshemmet på Adelsö. Familjen skulle i dess helhet onekligen blivit till en ständig börda för samhället, här, såvida inte en dotter Sofia, som kommit till Sverige för mer än 15 år sedan och anställd som lantarbetare på Gotland, nu skulle förklarar sig villig att för egna medel köpa ett hemman till familjen. Så snart detta kan verkställas, komma samtliga familjemedlemmar att flytta till Gotland, där de trots sjuklighet och nedsatt arbetsförmåga troligtvis ändå kunna sköta en gård så pass, att de bli i stånd att försörja sig själva. Då det i alla hänseenden är av största nytta om denna familj kan bli självförsörjande, har undertecknad genast efter besöket till Östanå tillskrivit Sofia Vikman på Gotland samt givit henne information över genomsnittspriser på gårdar, erhållande av egnahemslån osv. Undertecknad ämnar även i fortsättningen stå i kontakt med denna familj, tills de kunnat förhjälpas till ett eget hemman.

Katarina Appelblom född 1857, änka, är hjärtsjuk. Vill veta dotter Maria, Törnåns adress (gift med Johan Törnå) för att om möjligt, bosätta sig hos dem. Om dessa inte kunna taga henne till sig, skulle Appelblom vilja till ålderdomshem tillsammans med i början av denna rapport omnämnda Agneta och Maria Ahlkvist, vilka äro från samma by som hon själv.

Gertrud Lundkvist född 1871, änka, lider av magsyrebrist och hjärtsvaghet. Har endast ett barn i Sverige, dotter Agneta Massalin (gift med Johan Massalin, 3 vuxna söner), bosatt på Lidingö, adress Hersby gård, Lidingö l. Dottern har förklarar sig villig att taga modern till Lidingö. Förfrågan borde ställas i detta samman-

-3-

hang.

Lundkvist betecknar maten å förläggningen som mycket dålig.

Gertrud Storm född 1859 har under sin vistelse på förläggningen inte fått några fickpengar, vilket motiverats med, att hon inte tillskickats några från Stockholm. Säger, att hon till följd härav haft det mycket svårt, då hon inte kunnat köpa sig någon mat och nästan aldrig kunnat äta sig mätt.

Storm är starkt lönhörd, men annars ännu relativt kry. Skall troligen till ålderdomshem, har ingen, som kan omhändertaga henne.

Josef Kojnberg född 1874 med hustru Eva född 1885 är båda till de arbetsdugligaste bland estlandssvenskarna å förläggningen. Mannen utför ännu ett och annat lätt arbete hos lantbrukarna i omgivningen. Kojnbergs ha fyra barn i Sverige, men inget av dessa kan ta föräldrarna till sig. Vilja helst stanna på förläggningen i Östanå över sommaren och därefter, om möjligheter finns, komma till något ålderdomshem i Södermanland, där de bäst hoppas kunna upprätthålla kontakt med barnen, vilka äro bosatta i Eskilstuna.

Kojnberg beskriver även han maten på förläggningen som undermålig, men har inte själv lidit någon direkt nöd, enär han genom eget arbete kunnat förskaffa sig nödvändigt tillskott.

Han berättar bl.a., att han tillsammans med estlandssvenskarna Josef Hemberg, Hans Friberg (numera borta från förläggningen), och Johan Rosenblad på vintern i 4 dagar för pensionat innehavarens räkning tagit c:a 2000 kilo is från den närlägnade sjön, utan att få någon ersättning härför. Han har dessutom ofta fått hugga ved och utföra renhållningsarbete utan ersättning.

Lena Klippberg född 1872 är ännu tämligen kry. Vill bosätta sig hos svägerskan Maria Klippberg (har två sönder på 18 och 16 år) bosatt vid Tellusborgsvägen å Midsommarkransen i Stockholm. Hoppas att vid eventuellt behov kunna få understöd även från dottern Ida Lindström (gift med Lars Lindström, adress Tellusborgsvägen 88, Midsommarkransen).

Säger att maten på förläggningen är mycket dålig.

Kersti Brus född 1866 är änka. Har en dotter Ida Vesterholm (gift med Anders Vesterholm, 1 barn), adress Olsboda, Degerfors, som vill ha henne till sig med förutsättningen, att ålderdomsunderstöd ordnas.

Brus har tappat allt sitt tillbehör, som hon hämtade med till Sverige. Efter sin ankomst hit hade hon först vistats på Högalid, dit hon även fått med sina saker, en hemgjord medelstor brun koffert med plåtbeslagna hörn och en medelstor vit säck, båda innehållande tvätt, lakan, handdukar, strumpor, vantar, huvudkuddar, 1 tücke osv. Brus skickades någon gång i september från Högalid till Doverstorp, varifrån hon den 17.11.44 kom till Östanå. Hennes saker hade kvarlämnats på Högalid och hon har senare förgäves försökt ta reda på dem. Ber om kommitténs för estlandssvenskarnas bistånd i detta sammanhang. Har numera även fått en del utrustning genom länsarbetsnämnden och hoppas att få mera till i fortsättningen.

Vad maten beträffar anser även Brus denna otillräcklig, men hon har hittills kunnat köpa sig mat och inte lidit någon direkt nöd. Stannar gärna kvar på förläggningen över sommaren.

Tomas Nördman född 1855 med hustru Anna född 1855 är rågöbor. Här kan endast ålderdoms- ev. vårdhem komma i betraktning för framtiden. Gumman lär inte vara riktigt klok, har svårt att uppfatta, vad som försiggår runt om henne. Säger ändå, att hon vill bort från förläggningen, för att någonstans på annat håll få äta sig mätt.

Mathias Lagman född 1887 med hustru Elvine, född 1901 och dotter Lina, född

De 5 syskon jag under-
sköt liksom
nervsjukdom
villan trots
behandling
bara från
sommars
(Obotlig)
De två bröda
sönerna äro
på Adelsö
från att läm-
na jord-
bruk och
leva som
vuxna är
hjälpas till
med jordbruk
De 2 på
Östanå nu
ansett arbetar
från samma by
som hon själv.
Huruvida
de två sys-
konen på
Gotland äro
bättre än övriga
syskon vet jag
ingensting om.
Experimentet
kan tyckas fin

S-m!

x på

härav

förs fril

Agneta

Ahlskvist

frälsh

Pgn

Anders
Omnäm-
nin

-4-

1932 äro nöjda med tillvaron på förläggningen. Hustrun Elvine är anställd i köket och får 100 kronor i månaden. Mannen är län i benen, men kan ändå utföra ett och annat handarbete. Lagnans ha inga anförvanter, som de kunde bosätta sig hos och deras läge torde te sig brydsamt efter förläggningens avveckling, såvitt mannen inte skall fränstäljas familjen och ensam placeras på något vårdhem, vilket kunde ge hustrun möjlighet att försörja sig själv och under gynnsamma omständigheter, även dottern. Vill helst stanna kvar på deras nuvarande plats så länge som möjligt.

Eva Marks född 1868 är änka. Har en dotter Olga Kibuspuu, adress Dukvägen 43, Riksby, som förklarar sig villig, att taga modern till sig. Dottern är sömmerska, har en son på 17 år.

Marks säger, att hon har värk i såväl armar som ben och inte kan sova om nätterna. Längtar bort från Östana för att slippa svälta.

Josef Hamberg född 1868 med hustru Lena, född 1876 är ännu kry för sin ålder. Arbetar utomhus hos lantbrukare i grannskapet. Har en son Nikolaj Hamberg (hustru 1 barn) anställd som lantarbetare, adress Sävlinga, Närkeberga som kan anses lämplig för att omhänderta föräldrarna. Även sonen Herman Hamberg (hustru, svärmor), adress Almås gård, Almås lär ha förklarar sig villig att ta föräldrarna till sig. Hamberg vill ändå helst stanna på förläggningen till höst. Vill inte på Ålderdomshem.

Hamberg har själv kunnat köpa sig mat och säger, att han inte lidit någon nöd.

Johan Bedman född 1870, lider av ständig reumatisk värk i benen. Är nästan ur stånd att gå, kan endast röra sig mödosamt. Sjukdomen förvärras ständigt. Ber att snarest möjligt slippa till något Ålderdoms- eller vårdhem, där läkare finns. Hustrun Lisa Bedman ligger län på Stureby vårdhem. Han skulle gärna vilja nämna hustrun, för att få besöka henne.

Vad maten beträffar säger Bedman, att han i Estland givit sin katt mera att äta, än vad han nu själv får på Östana.

Johan har en son August Bedman (hustru, 2 barn) fabriksarbetare, bosatt i Sundbyberg, Vegagatan 12, som lovat att i framtiden ta fadern till sig. Sonen har skickat honom pengar, vilket enligt vad Johan Bedman själv säger "räddat honom undan att dö av svält."

Mats Fotti född 1857, ogift, är fullständigt ensamstående, vill till Ålderdomshem. Säger, att han för att slippa svälta skulle gå från pensionatet vilken dag som helst. Orkar enligt eget påstående knappast stå till följd av undernärning.

Lena Viberg född 1859, änka, har dålig hälsa, minner sig svag. Har en son August Viberg (hustru, 2 vuxna barn), anställd som ladugårdskarll, adress Skogstibble, Ålandsdal. Modern skulle helst vilja bosätta sig hos sonen.

Viberg ber även att få veta dotter Eva Planks adress.

Johannes Mitman, född 1873 med hustru Lovisa, född 1879 ha 4 barn i Sverige de flesta i Stockholms omgivning. Inget av barnen kan ta föräldrarna till sig och dessa vilja därför till Ålderdomshem, helst inte för avlägset från Stockholm (Mitmans be att få veta estlandssvenskarna Julia Koppmees, Karl Mathiesens och Marta Kuseeks adress).

Johannes och Lovisa Mitman förklara sig nöjda med livet på pensionatet. De säga att pensionatsinnehavaren herr Vesterberg alltid behandlat dem vänligt och anse sig som flyktingar inte berättigade att klaga över mat eller andra förhållanden.

Johas Bedman född 1855 har hustrun Maria och sonen Oskar i Sverige. Ber att genom kommittén för estlandssvenskarna få veta deras adress.

Bedman vill in på Ålderdomshem. Tror att han inte har någon anledning att vara missnöjd med maten som han fått på förläggning.

-5-

Lisa Mittal född 1877, änka är sjuklig. Lider av hjärtfel, ofta värk i magen kan inte äta kött, kräkningar, skullna ben. Har inga släktingar i Sverige. Vill in på Ålderdomshem, helst med några andra rikallbor.

Mittal säger, att om hon inte själv hade förtjänat lite pengar med handarbete, som givit henne möjligheten att köpa mat, skulle hon till följd av undernärning troligtvis inte mera orkat stå ur sängen.

Maria Blees, född 1873, ogift, har inga närmare släktingar i Sverige, vill på Ålderdomshem, är hjärtsjuk.

Blees. ber att få veta artur Blees, Erna Blees och Leida Blees adress.

Johan Rosenblad, född 1870, med hustru Maria född 1875 och mor Maria, född 1847 arbetar ännu hos lantbrukarna i grannskapet. Arbetet är självfallet endast av tillfällig art, men låter honom ändå förtjäna någon välbehövlig slant.

Maria Rosenblad, den äldre, skulle vilja till något av sina barn, Hans Rosenblad eller Agneta Haggblom, bådas adress okänd. Är emellertid döv och så gammal, att detta knappast kunde bli någon lycklig lösning av det nuvarande läget.

Maria Rosenblad den yngre vill i fortsättningen inte bosätta sig tillsammans med sin svärmor. Har inga utsikter för egen eller mannens del, men tror, att de helst skulle stanna på förläggningen över sommaren för att sedan bosätta sig hos sonen Isak Rosenblad (hustru, 2 barn) bosatt vid Damstvägen 9, Riksby, eller på något Ålderdomshem.

Rosenblads äro bekymrade för sonen Anders Rosenblads öde. Denne hade för rymningsförsök suttit häktad av tyskarna och stannat kvar i Estland.

Anders Borrmann född 1871, ogift har enligt av läkare i Estland utställt intyg syfilis. Lider av blödningar ur strupen, där han enligt egen uppfattning har ett elakartat sår. Borrmann hade försökt att övertyga en läkare som besökt förläggningen om, att han lider av syfilis, men hade inte vunnit gehör. Lider numera av starka smärtor i vänstra benet, synen försämrats hastigt, ögonen äro ständigt inflammerade osv. Påstår sig ha haft öppna ettriga sår i halsen och var på kroppen. Borde troligtvis med det snaraste undersökas grundlig läkareundersökning och i fall av behov isoleras eller skickas till specialsjukhus eller vårdanstalt.

Som tydligt framgår ur de i korthet återgivna samtalen tycks det svåraste problemet på förläggningen i Östana bestå i den dåliga förplägnaden. Denna betraktas av nästan samtliga estlandssvenskar inte endast som otillräcklig eller svag, utan flertalet förläggningssinvarare betecknar bespisningen som rentav usel. Några få förklara sig emellertid även nöjda med maten och det är här, som även på andra håll i dylika sammanhang mycket svårt för en utomstående att bedöma läget fullständigt opartiskt, sakligt och rätt. För att inte endast grunda sitt omdöme på kanske överdrivna klagomål och avsiktliga beskyllningar återgives nedanstående matsedel, vilken i regel torde ha gällt på förläggningen.

På morgnarna en halv tallrik havremjölsgröt, ett halvt till ett helt glas mjölk, en bit knäckebröd, en limpskiva av c:a 3/4 cm. tjocklek och 80 cm² yta, 1 kopp kaffe med högst en sockerbit men någon gång även utan socker.

Till lunch 2 stycken potatis, någon gång en rostad mjölkaka e.d., en-två gånger i veckan lite torak eller högst 2 strömmingar, säs och en limpskiva på c:a 80 cm², därjämte ett glas skumad mjölk.

Middagen eller kvällsmaten utgöres i regel av 1/2 tallrik havregrynsoppa (på torsdagarna 1/2 tallrik ärtsoppa), samt bröd som på morgnarna. Ibland gives även 2 stycken potatiskeller lite potatisgröt. Varje onsdag erhålles en köttbit av c:a

Är grundligt under-
vårdad, av en
stark, här
gjord eller
bränd, i
Rusland
barnstans-
barnstans
Pojn

25 cm² storlek. Även frukt, ev. bärsocker serveras någon gång.

Den här förplägning har vidhållits hela tiden, även jul- och påskhelgen inberäknade, men undantag av lite vetebröd till jul och ett ägg på påskdagen.

Det är i detta sammanhang onökligen av visst intresse, att pensionatsinnehavaren som uppvisat en anmärkningsvärd sparsamhet vad själva maten beträffar, betalar högre löner till kökspersonalen än vad dessa erhålla på andra estlandssvenska förläggningar. Så få här samtliga 3 i köket anställda kvinnor förutom fri mat och bostad 100 kronor kontant i månaden (på övriga förläggningar vanligtvis 60-70)

Vid bedömandet av läget bör självfallet inte förbises att de estlandssvenska åldringarna i hemlandet varit vana att äta mycket rågbröd (minst 1/2 kg pr dag) vilket nu här är svårt att ersätta med någonting annat. Dessutom användes i Estland i mycket stor utsträckning saltad fisk och saltat fläsk. Mycket vanliga voro allslags soppor (gryn, potatis osv.) vilka här i allmänhet inte användas och vilka saknas även på förläggningen. Åldringarna ha nu självfallet mycket svårt, kanske rentav omöjligt att vänja sig vid exempelvis havregrynsgröt eller bärsocker och de känna sin matlust aldrig eller endast sällan tillfredsställd. Men allt detta länder knappast till någon verklig ursäkt för pensionatsinnehavaren, då denne inte ens tycks försöka att från sin sida göra något för att ändra läget utan tvärtom betraktar detta som en normal företeelse, att de å hans pensionat befintliga estlandssvenska åldringarna varje gång brödbilen visar sig hungriga rusa denne tillmötes för att för sina sista slantar köpa sig en brödbit. Att läget ter sig både skandalöst och skamligt även i rikssvenska grannars ögon tycks inte bekomma honom det minsta.

Före sin bortresa från Östern antydde undertecknad vid ett samtal med pensionatsinnehavaren Vesterberg att estlandssvenskarna inte voro riktigt nöjda med maten, varpå denne svarade:

"Jo, jag har hört detta förut, men jag kan inte ge dem mer, än vad kupongerna räcker till. De få ut allt som de ha rätt att få."

Under dylika omständigheter hade undertecknad självfallet ingen anledning att grundligare resonera över förhållandena på förläggningen. Dessutom är pensionatsinnehavaren dygmedelst kontrakt mer eller mindre skyddad mot försök att utan vidare tvinga honom till eftergifter eller tillmötesgåenden, vilka skulle ålägga honom större utgifter ev. reducera hans hittillsvarande inkomster, vilket onökligen skulle vara fallet, om förplägningen å förläggningen förbättrades. I huvudsak herr Vesterberg på grund av förläggningssinnehavarnas uttalanden skulle kunna beklagas för kontraktbrott är inte så lätt att bedömas. Det är möjligt, att vissa kategoriska eller s.a.s. ultimativa framställningar från kommitténs sida ändå skulle tvinga honom att i någon mån förbättra bespisningen på förläggningen, så att denna kunde fortsätta till kontraktterminens utgång. Det kan härvidlag även förtjäna att omnämnas, att förläggningen annars är fullt tillfredsställande i alla hänseenden. Rummen äro ljusa, bekvämt inrättade och mygga, husets omgivning vacker och välvårdad. De flesta estlandssvenskarna ha heller ingenting att anmärka mot pensionatsinnehavaren vad deras behandling och bemötande i allmänhet beträffar. Undertecknad har till och med intyckit, att herr Vesterberg inte saknar ett visst intresse för estlandssvenskarna i allmänhet.

Pensionatsinnehavaren framhåller bl.a. att han haft avsevärda svårigheter med vissa sjuka estlandssvenska åldringar och att han vid uppställandet av kontraktet mellan honom och kommittén hade räknat med att få till pensionatet mer eller mindre friskt folk, som kunde sköta sig självt. Nu hade man emellertid släckt honom i

huvudsak sjuttio och åttioåringar, av dessa ett flertal sjukliga, vilka ofta lågo till sängs och förorsakade honom stort besvär.

En viss schism lär ha uppstått mellan pensionatsinnehavaren och estlandssvensken Adam Schönberg. Den sistnämnda betecknas som professionell bråkmakare och orostiftare, vilken skall bort från förläggningen snarast möjligt. Herr Vesterberg säger, att han i detta syfte skrivit kommittén ett brev och ber undertecknad att ytterligare påskynda Schönbergs flyttning. Vad den åttioåriga Schönberg beträffar så är han onökligen en av de intelligentaste estlandssvenska åldringarna och man har lätt att förstå, att han med sin kritik av förhållandena på förläggningen förorsakat Vesterberg huvudvärk och obehag, vilket allt till sist resulterat i, att han nu önskas bort därifrån.

Vad förläggningen i dess helhet angår tror undertecknad, att det vore enklast och bäst för alla parter, om allting kunde fortgå till den 17 november 1945 som förutsetts i kontraktet. Men detta borde självfallet ske endast, om pensionatsinnehavaren åtnästons i någon mån förbättrar förplägningen. I annat fall torde den enda rätta lösningen bli att konstatera kontraktbrott från herr Vesterbergs sida och flytta de å förläggningen befintliga estlandssvenskarna till andra ställen, där de kunna tillfredsställa varje människas primära behov, att äta sig mätta. Undetta är genomfö-
bart utan ytterligare friktioner, d.v.s. om herr Vesterberg kan bringas att avbryta
sin hittillsvarande för honom vinstbringande verksamhet kan ändå betvivlas.

Stockholm den 22 maj 1945.

(Karl Boman.)

Björn
Lm